

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 101

číslo: 45

7. listopadu 2021

Cena: 10 Kč

Zápasnice jak se patří - Iva Gottliebová

Vzpomínání první - Jany Wienerové:

Potřebovali jsme do redakce Českého zápasu písařku, referentku. Přišla k nám někdy během r. 1988 - drobná, jiskřivá osůbka. Co všechno nám „sepíše“, jsme netušili ani v nejmenším. V průběhu času nás překvapovala množstvím životních zkušeností, ne právě tuctových: narozená r. 1925, vyrostlá v chudých poměrech, šla v divadle E. F. Buriana, redaktorovala, psala, učila, sokolovala, překládala, servírovala, tančila.

Někdejší redaktorka Rudého práva (vyhozená na základě nesouhlasu se vstupem „bratrských vojsk“ v roce 1968) koncem ledna 1989 reportážně zachytila Palachův týden. Účastnila se snad všech těch demonstrací (dostala jsem jeden z průklepů, další běhaly po Praze mezi disidenty). Psala do Lidových novin i Svobodného slova, při korekturách v melantrišské tiskárně si občas odskočila popovídat do korektorny s Václavem Vaškem.

Když nám v dubnu 1989 zvolili šéfredaktora Českého zápasu Dr. V. Zítka olomouckým biskupem, dostali jsme do redakce posilu v M. Palčovičovi a v této sestavě prožili slavný „listopad“. Víc než deset let pak byla Iva u všeho, co převratného se dělo s naším církevním tiskem.

Životních kotrmelců víc než dost - a k tomu ještě sedmasedmdesátiletá (v roce 2002) vytvořila hlavní postavu v tanečním představení K. Lhotákové a L. Soukupa Otázka pro příští rok, inspirovaném její vlastní životní zkušeností. Vychovala tři děti (její syn Jaromír zakládá festival Jičín - město pohádky). Češtinu znala jako málokdo.

Ano, myslím na 10. října 2021 zesnulou Ivu Gottliebovou. Bylo jí 95 let.

Vzpomínání druhé - Petra Vopálky:

Ivu Gottliebovou jsem potkal v polovině devadesátých let v redakci Českého zápasu. Byla živlem, který rozhýbává vše zatuhlé, čeří stojaté vody a nutí k pohybu. Sršela nápady, dovedla se nadchnout, do všeho šla po hlavě. Nebála se říci svůj názor, diskutovala, byla otevřená, sdělovala svůj pohled. Člověk vedle ní nemohl ustrnout. Provokovala svou čínorodostí. Nedovolovala nám mladším, aby se z nás stali předčasná starci. Na tváři jí zářil nezaměnitelný úsměv.

Měla nejen čilého ducha, ale i tělo. Jednou jsme v redakci zůstali déle, potřebovali jsme něco dodělat. Když bylo dílo konečně hotovo, chtěli

Pokračování na str. 2

Krátká úvaha nad bitvou paradoxů

V letošním listopadu uplyne 401 let od bitvy na Bílé hoře. Bitvy plné paradoxů, kterou dodnes někteří vnímají jako potupnou porážku, jiní jako vítězství. V každém případě šlo o mezník, jenž ovlivnil vývoj naší země na mnoho dalších staletí. Dnes v médiích sledujeme debaty o tom, jakými cestami by se historie ubírala, kdyby tehdy vše dopadlo jinak, kdyby stav stavovských vojsk nebyl - no, dnes bychom jej nazvali přinejmenším tristním, těžko srovnatelným třeba s morálkou husitů, porážejících cizí vojska... Hovoří se o bezprostředních, ale i dlouhodobých příčinách a hodně také o otázkách smíření a odpuštění, zejména v kontextu dnešního ekumenického dialogu... Tak jako tak, nesporná fakta zůstávají: nadvláda Habsburků, násilná rekatolizace, masivní odliv inteligence, tisíce padlých... Dokážeme si dnes představit hrůzu a bolest příbuzných a přátel nad smrtí oněch dvaceti sedmi popravených a dalších mnoha vypovězených ze země či jinak perzekuovaných? Jistě, dějiny se vrátit nedají, a říká se čo bolo, to bolo... Ale jedno trefné přísloví také říká: Těm, kdo si nepamatují historii, je souzeno ji opakovat. Tak si myslím, že dějiny je prostě dobré si připomínat, že potřebujeme přemýšlet o tom, co za nás naši předci odžili... a třeba i o tom, do jaké míry mají ambiciózní politikové právo rozhodovat o osudech lidí, dávat všanc jejich životy, když jsou rizika tak vysoká...

Klára Břeňová

Vjezd císaře, zdroj: wikipedia.org

Rozvoj a úpadek výuky přírodních věd v čase zániku české státnosti

Čas listopadu reflektuje pohled na dění, kterým procházelo české vysoké školství v době, kdy rozvoj renesančního humanitního vzdělání byl utlumen a téměř udušen tragickými událostmi na počátku třicetileté války. Tehdy se dostalo císaři Ferdinandu II., po čem toužil. Odstranění voleného českého sněmu a převzetí absolutní moci v Českém království.

Karlově univerzitě, kdysi představitelce akademické výuky svobodných věd filosofických, theologických, právních, artistických a humanitních (přírodních), udělil v zakládací listině císař a král Karel IV. privilegium výuky nejen pro všechny věrné syny Království českého, ale i pro ty, kdož přicházeli z jiných zemí. Kdo na ní dosáhl titulu a hodnosti, mohl působit a vyučovat na kterékoli univerzitě evropského křesťanského světa, od Bologny po Oxford, od Krakova po Göteborg. To bylo široké privilegium; magistři vysokoškolské byli zvaní na výuku do ciziny, a naopak cizí profesori přicházeli do Prahy vyučovat. Všimněme si, že kolem r. 1500 existovala síť evropských, bullou (zakládací listinou panovníka nebo církevní autority) zřízených, více než 70 akademických center. Ač tehdy Karlova univerzita patřila pod duchovní správu utrakvistů, nikdy neomezovala studenty ani magistry víry katolické v jejich činnosti.

Tak postupně univerzita absorbovala znalosti a úroveň přírodovědeckého poznání, kterých dosahovala nejkvalitnější západoevropská vysoká učení. Posluchači se dozvěděli o nových objevech astronomie, fyziky, mikrobiologie, anatomie, matematiky, pochopili základy chemie. Naučili se zkoumat a individuálně hodnotit podle výsledků

pozorování, experimentů a analytických rozborů. Poznali, jak k obohacení vlastního světového názoru a všelidských vědomostí přispívá pohled přírodovědecký.

Dějiny civilizací zaznamenaly vícekrát střídání období osvěcených společností s temnými časy uzurpátorských panovníků, dobu svobodného myšlení a demokratizace vystřídanou tyranii, diktaturami, absolutismem. Prošlo jimi starověké Řecko, římská říše, islámské kalifáty, Indie, Čína. Centrální ideologie dokázala zavést pořádek, ale svobodnému myšlenkovému rozvoji nikdy nepřála.

Ke konci 16. stol. spravovala pražská univerzita taktéž řadu městských přípravných škol, utrakvistických i katolických, z nichž velká část žáků také na univerzitu přicházela. V té době na ní působila řada magistrů mnohonárodního původu a celoevropské reputace, kteří, bez ohledu na svůj jazykový původ a víru, svobodně přednášeli o objevech v nových oborech přírodních věd. Působili zde matematik a geograf Martin Bacháček, lékař a botanik Tadeáš Hájek z Hájku, astronomové Daniel Basilius, P. Codicillus a Václav Fabri; lékař, diplomat a posléze rektor Ján Jesenius, ba i Erasmus Rotterdamský. Je třeba zdůraznit, že mnohonárodní charakter výuky a působení univerzitních mistrů a žáků nebyl nikterak

na překážku vzájemnému styku; jazykové složky extrémních forem nacionalismu tehdy nebyly příliš rozvinuty. Vzájemným komunikačním médiem té doby byla latina, tehdejší lingua franca. A to byl lingvisticky vyspělý a květnatý jazyk renesanční, nikoli jeho pozdější odvar mnohých nekvalitních církevních seminářů v 18. stol.

V r. 1556 se usadili v Praze v prostorách nynějšího Klementina jezuité a lačně vzhlíželi, jak se obnovila a mezinárodně rozvíjí reputace Karlovy univerzity. Zřídili zde střední, pak i vyšší akademické učení. Ač se zpočátku zapisoval do jejich škol jen malý počet žáků, získávali si trpělivě nové přírůstky hlavně z prestižních bohatých a vlivných šlechtických rodin, tehdy bez ohledu na víru v rodině. Způsob výuky zde byl zcela opačný. Žádné svobodné učení, ale přísný obsah a metodika vyučování, předem schválená provinciálem a striktně rektorem dodržovaná, vedení v duchu autokratickém a centralizovaném. Král Ferdinand I. a posléze i císař Rudolf II. udělili jejich akademii široká privilegia a kolem r. 1616 císař Matyáš povýšil jejich akademii na univerzitu.

Na počátku stavovského povstání byli jezuité z Prahy britce vykázáni. Ihned po jeho porážce se ale do hlavního města navrátili a jejich

Pokračování na str. 3

Zápasnice jak se patří...

Pokračování ze str. 1

jsme jít domů. Zamkli jsme dveře redakce a sestupovali ke dveřím oddělovacím vstupní chodbu od vnitřních prostor. Ale zrada! Dveře byly zamčeny, od nich jsme klíč neměli a nikde nikdo. Náš pohled se upřel na úzké okno vedoucí do chodby. Šlo otevřít a bylo jen necelé dva metry nad chodbou. Ivě to bylo hned jasné a mně bylo jasné, co jí je jasné. Řekla: „Přece tu nezůstaneme? Skočíme!“ První letěl z okna sokol, tedy Iva, a druhý skaut, tedy já. Dopadli jsme dobře. Přivřeli okno a vítězoslavně s úsměvem odešli domů.

Bůh dopřál Ivě Gottliebové požehnaných 95 let. A nám dopřál se s ní v životě potkat a udělat spolu s ní kus práce, která pro nás nepostrádala smysl.

Hle, je tu nové

Dvě biblické knihy začínají slovy „Na počátku“. V knize Genesis jde o samý začátek nejen Starého zákona, nýbrž i celé Bible, druhý je v Novém zákoně, v jeho čtvrté knize, tedy v Janově evangeliu, všeobecně považovaném za duchovně nejhlubší. Vyjadřovací forma starozákonního textu je popisná, odpovídá našemu lineárnímu vnímání času. Text z Janova evangelia nás uvádí do tajemství Božího času, který mohutně přechází naše vnímání a jehož hloubku a komplexnost můžeme jen tušit. Lineární čas, tedy čas, který vnímáme a ve kterém uvažujeme, čas, v němž probíhá líčení Geneze, se promítá i do historie planety Země, i do našich lidských dějin. V něm proběhl i ten stěžejní časový interval, kdy Bůh v Ježíši Kristu na Zemi fyzicky pobýval. Jako počátek vyjadřování času bylo zvoleno Kristovo narození, dnes předpokládáme, že k němu

došlo o 4 až 6 let dříve. Nejdůležitější však bylo Kristovo ukřižování a pak především vzkříšení, vyjadřující Jeho vítězství nad mocí zla. Vztah volby začátku letopočtu k Ježíšovu pozemskému životu vyjadřuje, že tehdy se odehrávalo něco pro celou historii neobyčejně významného, přímo nejvýznamnějšího, něco, co do historie sice zařazujeme, ale co veškerou historii přesahuje. V Kristu Boží stvořitelství dílo nabylo nový rozměr. Díky tomu, že žijeme až po oněch významných událostech, které se udály před dvěma tisíci lety na východním pobřeží Středozemního moře, můžeme vědět a radovat se z toho, že hřích nemá poslední slovo, že Bohu na stvoření záleží, že Bohu na nás záleží. V Kristu Stvořitel své dílo obnovuje – činí všechno nové, jak zdůrazňuje apoštol Pavel ve svém 2. dopise do Korintu (5,17): Kdo je v Kristu, je nové

stvoření. Co je staré, pomínulo, hle, je tu nové! Kraličtí bratři překládají: Aj, nové všechno učiněno jest. Ježíš Kristus nepřišel Zákon zrušit, nýbrž naplnit. Vede k pokání – ke změně myšlení a jednání. Co to znamená, velice pěkně ukazuje příběh z Lukášova evangelia (9,52-56, překlad Slovo na cestu): Na cestě přes samaršské území (Ježíš) poslal napřed učedníky, aby vyjednali nocleh v jedné vesnici. Tamní obyvatelé však Židy a Jeruzalém nenáviděli a nepřijali tedy Ježíše. Jakuba a Jana to rozhněvalo a řekli: „Pane, nemáme na ně svolat oheň z nebe, jako to kdysi udělal Eliáš? Ať ta vesnice shoří!“ Ježíš to rozhodně odmítl: „Jak vás může něco takového napadnout? Jako byste ani nebyli moji učedníci. Syn člověka přece nepřišel lidské životy mařit, ale zachraňovat.“ Učedníci se zde zcela prostě odvolávali na Starý zákon. Tam podobná silová řešení jsou docela běžná. Avšak Ježíš, ten, v němž Bůh přišel na svět, ten, který nepřišel Zákon zrušit, nýbrž naplnit, vidí věci docela jinak. Za stěžejní v celém Zákoně vidí dva nenápadné oddíly z 5. a 3. knihy Mojžíšovy (Dt 6,5, Lv 19,18): Protož milovati

budeš Hospodina, Boha svého, z celého srdce svého, a ze vši duše své, a ze vši síly své. Nebudeš se mstít synům svého lidu a nezanevřeš na ně, ale budeš milovat svého bližního jako sebe samého. Já jsem Hospodin.

Pán Ježíš Kristus tak přináší nový pohled na Zákon. Ze spousty různých ustanovení vystupuje centrální motiv: láska. Nepřišel na svět, aby jej soudil, nýbrž aby jej zachránil. Svědčí tak o tom, že Bohu na světě opravdu záleží. Tato skutečnost je základem i pro vytváření našich vztahů, nejen k druhým lidem, ale i k celé živé i neživé přírodě. Skrze ni se máme dívat na svět a všechno, co se na něm děje.

Aj, nové činím všechno. To jsou slova vzkříšeného a oslaveného Krista. Vyjadřují úžasnou skutečnost, jejíž hloubku a dosah nejsme s to domyslet. A možná i málo o ní uvažujeme. Někdy to jsou různé mimořádné životní zvraty, které nás přivedou k uvažování o tom novém, co činí Kristus. A s nimi bývá spojen i pohled zpět a s ním prožitek vděčnosti za dosavadní životní cestu, za různá přínosná setkání s lidmi (Žd 13,7), za povov-

lání na Kristovu cestu víry, lásky a naděje.

Co je staré, pomínulo, hle, je tu nové! A protože Boží čas není lineárně uspořádaný, vztahuje se do všech dob, vztahuje se i do minulosti, do níž se můžeme prizmatem této zvěsti dívat. To nové je i součástí prosby Přijď království Tvé z modlitby Páně. A týká se všeho, celého světa či vesmíru, všech objektů i vztahů. A tak i my lidé jsme zváni obnovit své vztahy k celému stvoření, k druhým lidem i k přírodě. Základem obnovených vztahů je láska.

V Ježíši Kristu se nám otevírá brána Božího království, která byla hříchem uzavřena. Otevírá se nám nový úžasný prostor svobody, bez pout hříchu, prostor, v němž se můžeme radovat a prožívat vděčnost – za naše životy jako takové, za druhé lidi, jimiž Bůh naše životy obohacuje, za krásu a bohatství přírody a tak dále, a především za to, že sám Stvořitel k nám v Kristu přichází a tvoří vše nové, že jsme součástí jeho úžasného díla. Díky, náš nebeský Otče, díky, Pane Ježíši Kriste, díky, Duchu svatý. Amen.

Jiří Nečas

Nad Písmem

Dar chudé vdovy

Poznání Boha s sebou do lidského života přináší mnoho výzev. Učíme se na svět dívat jinými očima. Učíme se jiným než „přirozeným“ reakcím. Běžný selský rozum zaměňujeme za poslušnost Božímu slovu. Cesty lidské zkušenosti a tradice podřizujeme následování po cestě, kterou nás vede Pán. Věříme-li opravdu celým srdcem, silou i myslí. K projevům víry patří i to, kolik odevzdáváme do „chrámové pokladnice“. O tom jsou i dnešní čtení z Písma.

Jen si to představte: dvě chudé vdovy, které dávají Bohu vše, co měly pro svůj život... Osobně cítím zahanbení, když čtu tyto dva příběhy. Kolik dávám já? Dávám dost? Dávám tolik, kolik sám od Boha přijímám? A proč vůbec cítím zahanbení, vždyť neskromně musím říci, že dávám víc, než mnozí ostatní... Ale kolik toho vlastně mám dát, aby toho bylo tolik, kolik mám dát? Nějak si nevím rady. Pomůže, když budu odvádět desátek, tak jak to předepisuje starozákonní příkaz? Dodá mi to klid a pocit spravedlnosti, pocit rovnováhy energie? Možná ale, že dělám chybu, když se takto ptám. Moje otázky vyrůstají ze špatných kořenů. Jejich měřítkem je množství peněz, ale to není ta správná perspektiva. Příliš žijeme s tímto světem, až příliš jsme v něm angažováni a řídíme se jeho pravidly. Stejně jako v době Ježíšově, i dnes platí, že na odív přichází ten, kdo vládne velkou

kupou peněz. Za takovými se lidé otáčejí a fotoaparáty na počest těchto lidí cvakají a cvakají, zatím co Bůh bláznů a chudáků sedí opodál a sleduje toto představení. A vidí to, co jiní nevidí: nejmocněji dává ten nejchudší.

Dávat Bohu není to samé, jako dávat císaři. Stát má svá pravidla, a čím bohatší je stát, tím ta pravidla jsou přísnější a daňová příznávnější komplikovanější. Zaplat' to, co máš, a můžeš tu žít a těšit se z ochrany panovníka. Nezaplatíš-li, jsi padouch a desperát a zasloužíš si pohrdání a trest. Všichni jsme si zde rovni, jen někteří jsou si rovnější...

Dávat Bohu je něco jiného. Je to duchovní cesta. Je to zápas. Je to zkouška víry. Zkouška, která se děje neustále. Četli jsme to v prvním čtení, vdova ze Sarepty už měla jen to poslední k životu a k tomu vidinu brzké smrti. A prorok Eliáš po ní chtěl právě to poslední, co jí ještě zbývalo. Proto jí řekl: neboj se... Nebát se a nelpět na tom, co nás drží při životě. Učít se přilnout svým životem k tomu, kdo život dává. Osvobodit se ode všech nánosů světskosti, pozemskosti, starostlivosti, které tento svět ovládají. Ježíš jasně dával najevo, jak je nutné opustit tento svět a následovat jej. Jaká je to úleva, když to dokážeme! Jako čerstvý vítr, který zavane do nehybně dusného vězení duše. Je to osvobození. Uzdravení. Probuzení ze svíravé

Mk 12,38-44

noční můry smrti, před kterou není úniku. Dát Bohu to, co mu patří, je získat cele sebe sama. Dávat Bohu, znamená mít víru a odhodlání. A také pokornou duši, jako ty staré ženy z dnešních čtení, které Boha nadřadily nad své strachy a problémy. A i když dávají vše, vědí, jak dávají málo, se studem jen kousek chleba, jen pár drobných penízků, přesto dávají nejvíce a nejvíce svým darem Hospodina uctí... Ne množství peněz, ale velikost ducha, který dává, je míra toho, co nejlépe uctí Hospodina, Pána naší spásy.

Řešíme stále více ekonomickou situaci našich slábnoucích sborů, nedostatek financí na opravy a na provoz našich budov. A začínají už chybět i peníze na platy duchovních... Co s tím uděláme? Začneme platit víc, než jen těch doporučených pět stovek ročně, když si tedy v záplavě jiných povinných plateb na členský příspěvek ještě vzpomene? Jak si vzít příklad z dnešního čtení, abychom necítili zahanbení? Služba Bohu se dotýká celé naší duše, celého našeho života. Tím, kolik platíme, dáváme najevo, jakou cenu pro nás má to, za co platíme. Dejme se vést Duchem Božím ve všem a vždy v tom, co děláme. Následování Ježíše vede ke spáse a do Božího království, které zde na zemi se začíná a v Pánu své naplnění má!

Tomáš Karel

Z kazatelského plánu

24. neděle po svatém Duchu

Hospodine, Bože, má spásu, ve dne i v noci před tebou úpím; kéž vstoupí moje modlitba k tobě!
(Žalm 88,2-3a)

První čtení: 1. Královská 17, 10-16

Tužby pro dobu po Duchu svatém (VII):

1. Abychom za naše vykoupění vděční byli a ke spáse bližních pracovali, modleme se k Hospodinu.
2. Abychom znamení času rozeznávali a duchovně bdělými zůstávali, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Panovníku Hospodine, děkujeme ti, že nám stále prokazuješ milosrdenství. Naplň nás milostí, upevni naši důvěru ve tvá zaslíbení a dej, aby celý svět uvěřil v tvého Syna! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Židům 9,24-28

Evangelium: Marek 12,38-44

Verš k obětování: Žalm 127,1

Verše k požehnání: Matouš 24,42,44

Modlitba k požehnání:

Panovníku Hospodine, děkujeme ti, že nás ve svátosti večere Páně naplňuješ novou nadějí. Kéž spásná moc tvé lásky nadále koná své dílo mezi námi a přivede nás k věčné radosti, kterou jsi nám zaslíbil! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 26, 27, 29, 44, 51, 62, 77, 86, 98, 107, 110, 133, 165

Svatý Bože, Pane Všemohára, do tvých rukou odevzdáváme své životy i živobytí. Děkujeme ti za vše a prosíme, nauč nás jednotě Duše, aby vše, co děláme, říkáme, myslíme, bylo spojeno s tebou!
O to tě prosíme skrze našeho Pána Ježíše Krista. Amen

Rozvoj a úpadek výuky...

Dokončení ze str. 1

snaha o odstranění akademické konkurence přinesla ovoce. Císař Ferdinand II., také na podnět svých kurijních rádců, vykázal ihned v r. 1621 všechny církevní správce a duchovní Jednoty bratrské a kalvinisty, poté v listopadu 1621 české luterány (němečtí mohli dočasně zůstat) a v tutéž dobu ruší starobylá privilegia Karlovy univerzity, předává ji jezuitům a zároveň je ustanovuje jako dozorcí orgán nad škol-

stvím a výukou v celém království, jakož i cenzory všech knih, ať již vydaných, k tisku připravených i dovážených.

Výuka přírodních věd na někdejší Karlově univerzitě zkameněla. Zůstaly z ní jen úseky, předem schválené provinciálem řádu a rektorem zaevidované z oborů jazykových, matematických, astronomie a aplikované medicíny. Řada významných magistrů, nejen českých, ale i mimojazyčných, mezi

nimi také příslušníci katolické víry, odchází do zahraničí, odmítajíce strukturovanou autoritativní metodu výuky, jezuiti zavedenou. Teprve r. 1638 císař Ferdinand III. zrušil jezuitské řízení univerzity, zřídil vlastní císařskou protektorskou správu, obnovil studium lékařské a po víceletých sporech r. 1654 vyhlásil císař jednu společnou univerzitu Karlo-Ferdinandovu. Trvalo dalších téměř 150 let, než přírodovědné obory na Karlově univerzitě dosáhly opět úrovně srovnatelné s předními západoevropskými univerzitami. Teprve v r. 1747 byla v rámci refo-

rem Marie Terezie univerzita přidělena pod rakouskou státní správu, pravomoci arcibiskupství zrušeny a posléze v r. 1849 reformována podle berlínského Humboldtova univerzitního modelu, ve kterém setrvala až do vzniku ČSR.

Na závěr poznámka o přípravných školách piaristických. Rád přišel na Moravu ve 30. letech 17. stol. Příslušníci řádu byli zkušenými a vlídnými učiteli, na rozdíl od jezuitů přijímali do přípravných škol nadané děti z chudých rodin. Jejich víru a národnost nerozlišovali a žáky vychovávali vždy v jejich rodném jazyku. Vedle filosofie

a historie zvláště rozvíjeli přírodovědu a mnozí z nich posléze přednášeli na Karlově univerzitě. Po vydání Tolerančního patentu přijímali také Židy. Jejich přístup k výchově představoval světélko v temných časech po třicetileté válce, kulturně a nábožensky ovládaných jezuitskou diktující autokracií. Mnozí vrcholní představitelé českého obrození byli vychováni v jejich školách. V Praze vedli piaristé kolej, sekularizovanou po r. 1848 jako Amerlingův ústav učitelský v Panské ul. V tomto ústavu byl také v r. 1862 založen Sokol.

Slavomír Pícha

Můžete si přečíst

Františka Jirousová, *Evoluce jako cesta k Bohu v díle Teilharda de Chardina, Praha: Malvern 2020, 426 stran, ISBN 978-80-7530-281-6.*

Předložená monografie je zveřejněným upraveným disertačním prací z totožného tématu, která byla obhájena na Filosofické fakultě UK v roce 2017. Opravdu velmi rozsáhlý, někdy až příliš literární květnatý text je pokusem o jakýsi úvod k četbě Teilhardových spisů. Dílo je strukturováno do úvodu, dvaceti pěti tematických kapitol a závěru.

Podnik, do něhož se autorka pustila, je opravdu velmi náročný, protože se zde setkává, ba protíná velký počet kompetencí. Konkrétně se jedná o zvládnání řady přírodovědeckých oborů, filosofie, teologie, potažmo dějin moderní přírodovědy, filosofie, teologie. K tomu je třeba připočítat příslušné metodologie, které nejsou vždy jednoduché na osvojení, což platí i o teologii, v níž se autorka orientuje opravdu jen velmi okrajově.

Probírat všechna témata, o nichž autorka hovoří, by vyžadovalo sepsání mnohem delšího elaborátu, než je obvyklá stručná recenze, a proto se musíme spokojit s obecným posouzením a několika příklady. Z hlediska metody psaní odborných textů mne příliš nenadchl úvod, v němž autorka okamžitě směřuje základní údaje o Teilhardově životě s obecnými soudy o jeho myšlení. Kde je vyjasněna metoda práce, kde se čtenář dobere informace ohledně strukturování monografie?

Druhou záležitostí je zasazení Teilharda do příběhu křesťanského zpracovávání evoluce, o čemž au-

torka neztratí ani slovo, takže se mlčky předpokládá, jako kdyby Teilhard byl první, kdo tak zvaně „prolamoval ledy“ mezi křesťanským a evolučním myšlením. Je však dokumentačně prokázáno, že zmíněný francouzský jezuita rozhodně není bez relativně mnoha předchůdců, kteří se snažili sladit svou víru s evolucí či transformismem, a to počínaje anglickým přírodovědcem a myslitelem Mivartem. Nebyl dokonce první ani v tom, že evoluce představuje velmi schůdnou cestu k myšlení Boha. Určité prvky evolučního myšlení se do jisté míry projevovaly již v antice, jak velmi dobře dokladovali kolegové filosofové z UK. Cosi obdobného platí i o Bibli, v níž se stvoření prezentuje jako proces, který po jednotlivých stupních směřuje k naplnění Božích zaslíbení. Již v sedmdesátých letech předminulého století křesťanští obhájeví možnosti evolučního způsobu stvoření druhů operovali citacemi z děl některých církevních otců, zejména Augustina, a následně Tomáše Akvinského, o něž mohli opírat své teze. Mimochodem sám velký Ch. Darwin přiznává, že v době sepsávání díla o původu druhů byl teistou. Není tudíž divu, že dnešní ateističtí znalci díla anglického veličana Darwinovi vytýkají, že měl v té době na mysli až příliš to, co se dnes kritizuje jako inteligentní plán. Mimochodem i dějiny českého přírodovědeckého, filosofického a teologického myšlení se mohou pochlubit několika Teilhardovými předchůdci, jako byl například botanik Čelakovský v předminulém století. Rovněž v myšlenkovém odkazu T. G. Masaryka by se na dané téma dalo najít leccos zajímavého.

Teilhardova role spočívala především v tom, že v situaci určitého společenského regresu od evolučního myšlení, který byl způsoben hrůzami sociálního darwinismu v podobě nacistické rasové ideologie a komunistické ideologie třídního boje, nově otevřel téma evoluce a prostřednictvím křesťanského humanismu předložil přitažlivou a velmi komplexní interpretaci, která usoustavňovala dobový stav paleoantropologie a přírodních věd obecně s určitou formou křesťanskosti evropské a severoamerické společnosti.

Je pochopitelné, že odborníci v jednotlivých oborech, do jejichž hájemství Teilhard mudroslovně vstupuje, mají k jeho výkonu podobné výhrady asi jako specializovaní atleti k tomu, co předvádí desetibojař. Osobně mám problém s tím, že není vždy snadné rozlišit, kdy Teilhard hovoří jako paleoantropolog, znalec dobové přírodovědy, a kdy zase na rovině světonázoru, tedy filosofie a teologie. Je ale správné ponechat vše úzce specializovaným vědcům a zcela odmítat pokusy o syntézu? Podle mého soudu nikoli. Zároveň ale autor takového všeobjímajícího myšlenkového kolosu bude muset s pokorou přiznávat, že jeho návrh je pouze velmi provizorní. Zkrátka a dobře, jen otázky jsou trvalé jako výzvy, na něž snažení každé generace při hledání řešení naráží jako mořské vlny na pobřežní skaliska. Autorčino snažení o rozklíčování Teilhardova myšlení je účtyhodné. Určení jednotlivých prvků, jímž má být v myšlení francouzského myslitele idea „centrování“, považuji za šťastné a správné. O dané záležitosti se hovoří v kapitole číslo jedna,

kteřá svým způsobem nahrazuje to, co by mělo být v úvodu. Nebylo by ale potom lepší současný úvod nazvat předmluvou? Kniha opravdu může sloužit jako průvodce Teilhardovým myšlením, nicméně některá témata budou pravděpodobně vzbuzovat u příslušného odborníka rozpaky.

Uvedl bych malý příklad, jímž je kapitola číslo 21 „Utrpení a zlo v evolučním vesmíru“. Jestliže autorka tvrdí, že racionální výklad biblické zprávy o Adamovi a Evě, který se v západním myšlení na dlouho prosadil, je Augustinovým dílem (s. 297), pak to platí jen s určitými výhradami. Západní latinská teologie minimálně od Anselma a Bernarda v dané věci totiž s Augustinem silně polemizovala a stále více se od něj emancipovala. To, že pro Teilharda smrt a utrpení nejsou trest, nýbrž přirozené jevy (s. 297), není tak docela v rozporu s tím nejlepším, co nabízel latinská teologie přinejmenším od Tomáše Akvinského dále a postupně stále zřetelněji. Již Bible přece obsahuje dva pohledy na biologický závěr lidského života. Ano, základní je vnímání smrti jako určitého trestu. Vedle toho se ale také hovoří o požehnané, svaté, krásné smrti těch, kdo patří Pánu. To se pochopitelně nemohlo nepromítnout do teologie a spirituality v následujících epochách křesťanství. Jestliže se tvrdí, že Teilhard odmítá vnímat člověka jako naprosto zkaženou bytost (s. 298), působí to coby novum vzhledem k západnímu křesťanství. Opak je však pravdou, protože člověk byl vždy prezentován jako dobrý, nicméně více či méně inklinující k nesprávnému jednání. Katolická pozice byla zpravidla optimističtější než ta původní evangelická, která kladla na narušenost člověka hříchem větší důraz, což se následně promítalo také do metodologie teologické práce příslušných konfesí. Autorka odbude problematiku prvotního hříchu a dědičné viny jen několika odstavci. Sluší se však připomenout, že nejasnosti ohledně dané záležitosti hrály značnou roli v prvotní nedůvěře církevních představitelů vůči Teilhardově syntéze. Nu a dnešní stav teologické diskuse o předmětné problematice je námětem pro velmi obsáhlou monografii, o níž se ve své disertaci pokusil kolega Machula, takže není právě snadné určit, která koncepce tohoto tématu

Loučení

Olga Nytrová

Co ty na to říkáš luno?
Lví síla vyprchává
sluneční jas se ztišuje
Bouřlivák odložil kopí
a usedl do stínu
Pozoruje
drobná kvítka pomněnek
Okolo úplňku
které se dívá nocí
ví cosi o jasu

Tolik jsi toho
ještě chtěl vyprávět
nitro přetéká příběhy
píseň není dozpívána
číše je nedopitá
Tiše zní hlas
kterému se nedá
odolat

Splétáme pokorné
prosbu
ochutnáme poslední
doušky blízkosti
a pak tě pouštíme
na cestu
která je jen tvoje

(ze sbírky Mince duše v úplňku
(básnická sbírka), Blahoslav,
Praha, 2007)

dnes v povědomí katolické církve jako celku vlastně převažuje. Určitě je velmi dobré, že autorka pracovala s celým Teilhardovým filosoficko-teologickým dílem včetně jeho korespondence. Sluší se ale připomenout také velmi bohatou publikační činnost francouzského jezuita v jeho nejvlastnější vědecké doméně, kterou byla paleontologie a paleoantropologie. Právě tato partie jeho odkazu by mne osobně z hlediska dějin daných oborů velmi zajímala. Recenzovaná kniha určité učení zadost požadavkům na udělení velkého doktorátu z filosofie. Otázkou ale je, zda skutečně podává uspokojující řešení některých otázek, které Teilhardův myšlenkový odkaz vyvolává. Za velké úsilí a pečlivost si autorka jistě zaslouží naše nemalé uznání. Vědecké monografie v oblasti interpretačních věd tu konečně nejsou od toho, aby se příslušné problémy jednou provždy vyřešily, nýbrž spíše proto, aby se otevřely další horizonty bádání, diskuse a interpretace.

Čtírad Václav Pospíšil
Zdroj: info.dingir.cz

Církev československá husitská v České Lípě
ve spolupráci s Městem Česká Lípa

Vás srdečně zve na

**SLAVNOST KE ZNOVUOTEVŘENÍ
KOSTELA MISTRA JANA HUSA V ČESKÉ LÍPĚ**
po velké opravě

SPOJENÁ S OTEVŘENÍM VÝSTAVY OBRAZŮ
současného německého malíře Karla Wolfganga Webera

Modlitbu za **KOSTEL MISTRA JANA HUSA** v České Lípě
pronese ThDr. Tomáš Butta, Th.D., patriarcha ČČSH

V pořadu dále účinkují:
herečka Bára Jánová, pěvkyně Alena Hellerová a varhaník Jan Ševčík

KOSTEL MISTRA JANA HUSA v pátek 5. listopadu 2021 v 17.00 hodin

Děkujeme našim dárcům za finanční příspěvky.
bez nichž by se oprava nemohla uskutečnit.

Zprávy

Krsty v Bratislave

Dňa 17. 10. 2021 sme v novej modlitebni mali dva krsty. Bolo to milé spoločenstvo. Mali sme radosť, že sme mohli prijať do spoločenstva dvoch nových členov cirkvi. Je bežné, že deti ku krstu dostávajú darčeky, ale darček od dedka skladateľa Adama Huđeca, ktorý dostali, bol nezvyčajný. Zložil im pieseň Vnúčatá, ktorú sme si aj nacvičili a zaspievali.

DR Bratislava

Vnúčatá

Polka
Hudba a text: Adam HUĐEC

1. Čo má robiť dedko, babka
šesťdesiatpäť plus,
veľa túžob už nemajú, pochopiť to skús.
Mladosť dávno uletela, deti vyrástli,
na svet prišli vnúčatá, medzi nás vlietli.

Ref.:
Naše vnúčatá, sú ako vtáčatá,
stále lietajú jak divé a nám skáču po hlave,
karhať ich však za to nemáme v povahe.

Pretože sú to
naše vnúčatá, chlapci aj dievčatá,
/: je to veľké potešenie pre nás starých
rodičov,
možno, že sa dožijeme aj pravnukov. :/

2. Keď k nám prídu vnúčatá
a cirkus urobia,
Adamko, či Betka, Zuzka,
len sa pochabia...
my sme iní neboli, tak buďme rozumní,
sú to predsa naše gény, buďme úprimní.

Ref.: Naše vnúčatá, sú ako vtáčatá, ...

Církev československá husitská v Hradci Králové vás zve do Sboru kněze Ambrože 17. listopadu v 17 hodin na

SLAVNOST SVĚTLA

k 17. listopadu

...setkání nad hledáním pravdy, svobody a lásky
... na věži rozsvítíme srdce pro Václava a do kostela vneseme světlo

Debata k 17. listopadu 1989 s přímými účastníky a jedněmi z iniciátorů předlistopadových demonstrací, bývalými disidenty – dnes publicisty: signatářem Charty 77 PETREM PLACÁKEM a zakladatelem hudebního festivalu Trutnov OFF MARTINEM GERONIMEM VĚCHETEM. Uslyšíme varhanní improvizace Jiřiny Dvořákové na písně Marty Kubišové, Karla Kryla, Jaroslava Hutky a dalších... Během večera bude uvedena výstava prací studentů Střední uměleckoprůmyslové školy sochařské a kamenické v Hořicích a Střední uměleckoprůmyslové školy hudebních nástrojů a nábytku v Hradci Králové. Poté neformální setkání a diskuze.

PRÍJTE POBEJTI

KRÁLOVÉHRADSKÁ DIECÉZE
Církev československá husitská

Biskupská rada v Bratislave

Vážení, dňa 20. 10. 2021 sa uskutočnila biskupská rada v Bratislave. Zúčastnili sa jej patriarcha Tomáš Butta, Filip Štojdl, plzeňský biskup, Juraj Dovala, brněnský biskup, David Tonzar, pražský biskup a Jan Hradil, bratislavský biskup. Návšteva bola pracovná, biskupi sa stretli s DR Bratislava a kňazmi zo Slovenska.

Jan Hradil

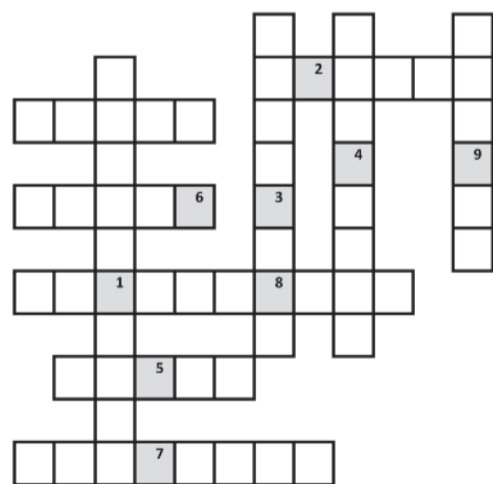

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Dar chudé vdovy

Vpisujte slova podle počtu jejich písmen do doplňovačky - shora dolů a zleva doprava.

10 písmen: nedostatek, pokladnice
8 písmen: nadbytek, učedníci, vřazovat
6 písmen: čtyřák, hradit
5 písmen: mince, vdova, velký

(Řešení z minulého čísla: Miluj Hospodina, svého Boha, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly.)

Jana Krajčířiková

Z ekumeny

NEDĚLE ZA KLIMA: PŘÍLEŽITOST PRO CÍRKVE JEDNAT V ZÁJMU STVOŘENÍ
Iniciativa Neděle za klima vyzvala místní církve po celé Velké Británii, Irsku i po celém světě, aby kteroukoliv neděli před Klimatickou konferencí OSN (COP26), která začíná v Glasgow 31. října a končí 12. listopadu, uspořádaly bohoslužbu zaměřenou na otázku klimatu.

Díky účasti na bohoslužbě se mohou návštěvníci kostela zabývat teologickými a vědeckými důvody péče o stvoření a iniciativ za záchranu klimatu. Mohou se také modlit a zavázat se k jednání.

Více než 1.600 církví se již připojilo k iniciativě, která si klade za cíl zanechat trvalý odkaz tisíců církví, jež jsou pro řešení tohoto kritického problému v rámci svého poslání a učenictví dobře vybaveny, a významně přispějí k úsilí občanské společnosti o zajištění odpovídajících vnitrostátních a mezinárodních opatření na konferenci COP26.

Kolektivní akce a závazky místních církví napříč Velkou Británií a Irskem byly předloženy britské vládě na ekumenické Nedělní bohoslužbě národů za klima v Glasgow 5. září.

Lord Wallace, moderátor Valného shromáždění Skotské církve, řekl: „Vzhledem k tomu, že hledíme vstříc konferenci COP26, která proběhne později, bylo nám ctí spojit se s ekumenickými přáteli z Anglie, Walesu a Irsku, stejně jako odtud ze Skotska, abychom si připomněli Neděle za klima v katedrále v Glasgow.“

Lord Wallace poukázal na to, že bohoslužba připadla na první neděli Období stvoření. „Rád bych lidi povzbudil, aby bohoslužbu sledovali online, protože usilujeme o to se angažovat v obrovských tématech, kterým naše planeta čelí, prostřednictvím uctívání a modlitby.“

Událost byla zorganizována spolu s partnerskými organizacemi Společenství glasgowských církví a Společenství církví Británie a Irsku a také představila příspěvky od různých skupin včetně Christian Aid (Křesťanské pomoci) a Eko-kongregace Skotska.

Mary Sweetlandová, ekonomka Eko-kongregace Skotska řekla: „Jako křesťané, kteří pečují o Boží stvoření, musíme jednat a naléhavě řešit klimatickou krizi již dnes, pro budoucí generace.“

Zdroj: www.oikoumene.org, zpracovala Kateřina Vítková

